Notulen van de vergadering van de Ministerraad op 28 nov. 1955
*'s Morgens te 11 uur aangevangen en 's middags voortgezet, Trêveszaal.

Aanwezig: De Minister-President Drees en de Ministers Algera, Beel, Beyen (alleen bij de middagvergadering), De Bruijn, Cals, Donker, Kernkamp, Van de Kieft, Luns, (bij de punten 1 - 3 en 12 - 17), Mansholt, Suurhoff, Van Thiel, Witte en Zijlstra (afwezig is Minister Staf).
Secretaris: J. Middelburg.

2. *Ingekomen stukken en mededelingen*
- - -
d. *Huisvesting Nederlandse ambtenaren in Djakarta*
Minister *Van de Kieft* geeft uiting aan zijn ongerustheid over herhaaldelijke vragen van het Hoge Commissariaat in Djakarta om huizen te kopen voor Nederlandse ambtenaren. Spreker wijst er in dit verband op, dat voor een Nederlandse ambtenaar in Djakarta op deze wijze tussen de f. 20.000 en f. 25.000 per jaar alleen aan huisvestingskosten moet worden betaald. Uit de lijst van de bezetting van het Hoge Commissariaat, die spreker van Buitenlandse Zaken heeft ontvangen, is hem gebleken, dat er bij het Hoge Commissariaat ook vele attachées van Maatschappelijk Werk en van andere departementen zijn. Spreker zal gaarne een bespreking hierover met Minister Luns hebben. Minister *Van Thiel* merkt op, dat Maatschappelijk Werk voor steun aan Indische Nederlanders in Indonesië ongeveer 150 ambtenaren heeft, die thans op de begroting van Buitenlandse Zaken voorkomen. De sociale attachée is naar Bandoeng verhuisd, aangezien hij in Djakarta geen huisvesting kon vinden. Spreker zal gaarne aan een bespreking tussen de Ministers Van de Kieft en Luns deelnemen. Minister *Luns* onderschrijft de bezorgdheid van Minister Van de Kieft. Het blijkt echter, dat de Indonesiërs de internationale gebruiken met de voeten treden als het Nederlanders betreft. Een belangrijke moeilijkheid is voorts, dat het aantal inwoners van Djakarta in vergelijking met vóór de oorlog bijna verdrievoudigd is; een gunstige factor is echter, dat het aantal ambtenaren van het Hoge Commissariaat terugloopt. De *Minister-President* merkt op, dat het hierbij ook gaat over de vraag, welke eisen men aan de huisvesting stelt. In de betrekkelijk ruime woningen, waarover het in den regel gaat, kan men ook twee gezinnen huisvesten. Spreker stelt voor, dat Financiën dit vraagstuk verver zal bekijken. De *Raad* besluit aldus.
- - -

3. *Buitenlands beleid*
a. *De verhouding tot Indonesië* (Zie ook notulen MR d.d. 21 november 1955, punt 3b. #Zie ook notulen MR 5/12/55, punt 3c.)
Minister *Luns* deelt mede, dat hij dinsdag een eerste bespreking met de Ambassadeur in bijzondere zending Utojo Ramalan heeft gehad. Daarbij heeft spreker gesteld, dat voordat de Indonesische Ministers voor besprekingen hier zouden kunnen komen Van Krieken vrij gelaten moest worden en een begin van uitvoering moest zijn gegeven aan de liquidatie van de politieke processen. Utojo en de tijdelijke zaakgelastigde Kwee deden alsof zij van niets wisten. Nadat spreker had laten zien, dat driemaal aan onze Hoge Commissaris de vrijlating van Van Krieken was beloofd, hebben zij hierover naar Indonesië geseind.

Ten aanzien van Nieuw-Guinea heeft spreker nogmaals gewaarschuwd in de Verenigde Naties niet de indruk te wekken, dat Nederland bereid zou zijn over de souvereiniteit over dat gebied te spreken. Op een vraag van Utojo of de Nederlandse Regering zich over de Nieuw-Guineakwestie tot de Secretaris-Generaal van de VN wil richten, heeft spreker geantwoord, dat dit niet mogelijk is. Indien Indonesië stelt, dat het hier een rechtsgeschil betreft dan behoort de kwestie niet in de VN; indien Indonesië stelt, dat door de Nieuw-Guineakwestie de vrede bedreigd, dan kan het de zaak in de VN aanhangig maken. De Nederlandse Regering is

Kenmerk: Ministerraad.
© NA, archief van de Ministerraad en onderradendoos 402
http://resources.huygens.knaw.nl/indonesischebetrekkingen1945-1969/Nederlands-indonesischeBetrekkingen1950-1963/Document/15937

bereid een non-agressie pact te overwegen, maar is niet bereid voor te stellen, dat de kwestie een agendapunt voor de VN zal zijn. Na overleg met Minister Kernkamp heeft spreker voorgesteld op de agenda voor de ministeriële bespreking te vermelden "Problemen inzake Nieuw-Guinea voorzover zij niet de souvereiniteit van dat gebied betreffen, waaromtrent beide partijen hun standpunt handhaven."

Met betrekking tot een wijziging van de Finec bleken de Indonesische vertegenwoordigers geen instructies te hebben. Men wenste alleen, dat in plaats van het vorige protocol inzake beëindiging van de Unie twee protocollen zouden worden ondertekend om ook de Finec af te schaffen, waartegenover de Indonesische Regering dan een verklaring zou afleggen over het voortlopen der gemaakte financiële en economische afspraken. Spreker heeft geantwoord, dat een dergelijke wijziging voor Nederland, dat f. 5 mld. in Indonesië heeft geïnvesteerd, niet mogelijk is.

Na het diner op vrijdagavond, waaraan ook de Ministers Van de Kieft en Van Thiel hebben deelgenomen, heeft nog een bespreking plaatsgevonden, waarbij het de Indonesische vertegenwoordigers wel duidelijk is geworden, dat het Kabinet geen tegemoetkomender houding aanneemt dan spreker. Na afloop is van Indonesische zijde aan de Volkskrant medegedeeld, dat de Nederlandse Regering als preliminaire voorwaarde voor besprekingen stelt, dat Indonesië zal vragen de Nieuw-Guineakwestie van de agenda van de VN af te voeren. Dit is niet als voorwaarde gesteld, maar hierin komt wel tot uiting de teleurstelling bij de Indonesiërs, dat Nederland niet bereid is het Indonesische spel in de VN mee te spelen. Van twee buitenlandse Ambassadeurs is ook de vraag gekomen waarom Nederland niet bereid is; de Nederlandse Regering kan een resolutie van de VN toch rustig naast zich neerleggen. Spreker heeft duidelijk gesteld, dat de Nederlandse Regering dit laatste niet kan doen; als zij zou meewerken aan een resolutie betreffende het rapporteren aan de Secretaris-Generaal van de VN dan zal de Nederlandse publieke opinie de Regering ook gebonden achten dat te doen. De Indonesische vertegenwoordigers Utojo en Kwee hebben gevraagd nog vanmorgen een volgend onderhoud met spreker te hebben; dit zal vanmiddag plaatsvinden. De Minister acht het niet uitgesloten, dat zij zullen mededelen, dat er geen basis van bespreking is en dat zij naar Indonesië terugkeren. Spreker zou 's middags willen zeggen, dat ondanks het feit, dat van Indonesische zijde geen enkele aanwijzing is gegeven over wat men inzake het financieel-economische onderwerp wil bespreken de Nederlandse Regering toch bereid is de Indonesische Ministers voor een bespreking te ontvangen. De Indonesische delegatie heeft voorts voorgesteld ook op de agenda voor de ministeriële besprekingen te plaatsen: "Zakelijke punten betreffende Nieuw-Guinea, waarbij over de souvereiniteit beide partijen hun standpunt handhaven".

Minister *Van de Kieft* heeft Utojo ook ontvangen. Daarbij heeft spreker gezegd, dat men over de financieel-economische zaken niet zal kunnen spreken als niet vooraf behoorlijk overleg op ambtelijk niveau heeft plaatsgevonden. Op de vraag van Utojo of de Finec niet door een raamovereenkomst zou kunnen worden vervangen heeft spreker geantwoord, dat Finec o.a. een transferregeling en een schuldenovereenkomst bevat, waarvoor een raamovereenkomst onmogelijk is. Utojo heeft medegedeeld, dat er een Indonesische deskundige onderweg is, zodat nog met hem overleg op ambtelijk niveau zal kunnen worden gevoerd. Spreker acht het wel wenselijk, dat niet met een ministriële conferentie wordt ingestemd als dit overleg nog niet heeft plaatsgevonden.

De *Minister-President* is van oordeel dat nu Van Krieken is vrijgelaten en ten aanzien van de processen een ander beleid merkbaar is, dat de Nederlandse Regering het houden van besprekingen niet kan laten afspringen op het thans nog bestaande verschil in formulering van een agendapunt over de zakelijke kwesties betreffende Nieuw-Guinea, met uitsluiting van de souvereiniteit. Wel zal moeten worden gezegd over de vraag welke wijzigingen eventueel in de Finec zouden worden gebracht, dat men dat dan na de ministeriële besprekingen ambtelijk moet laten voorbereiden, nu er voordien niet voldoende gelegenheid zal zijn.

Minister *Van Thiel* gelooft na het gesprek van vrijdagavond en de daarop volgende vrijlating van Van Krieken, dat men wel moet doen wat Minister Luns en de Minister-President voorstellen. Als Indonesische Ministers met de Nederlandse Regering willen komen spreken, zal de Nederlandse Regering dit thans niet moeten tegenhouden.

Minister *Zijlstra* kan in beginsel wel hiermede meegaan, maar vraagt zich af of het wenselijk is, dat de Indonesische Ministers nog deze week zouden komen, nu Minister Luns voor de behandeling van de Nieuw-Guineakwestie naar New-York zal gaan.

Minister *Algera* heeft wel bedenkingen tegen de nieuwe formulering van het agendapunt inzake Nieuw-Guinea. Als hierin staat, dat beide partijen hun standpunt handhaven, zullen de Indonesiërs over de souvereiniteit over Nieuw-Guinea gaan spreken.

Minister *Kernkamp* prefereert eveneens de eerste redactie van Minister Luns, maar kan zich, gezien de praktijk wel bij de tweede redactie neerleggen. Wat de zakelijke punten over Nieuw-Guinea betreft zal de Nederlandse Regering toch op vele vragen afwijzend moeten antwoorden. Een vrijer personenverkeer zal niet in overeenstemming zijn met de veiligheid in dit gebied, terwijl de vestiging van een consulaat in beginsel mogelijk is, maar onzerzijds niet kan worden aanvaard, zolang er een Bureau West-Irian en vrijkorpsen in Indonesië zijn en van die zijde niet wordt afgezien van nieuwe infiltraties. Als onzerzijds wordt aangeboden een non-agressie pact te sluiten zal onze positie in de wereld gunstiger zijn.

Minister *Luns* antwoordt op een opmerking van Minister Zijlstra, dat de betrokken Ministers zonder hem met de Indonesische Ministers zullen kunnen spreken als hij in New-York is; intussen sluit de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties op 10 december a.s.

De *Raad* verklaart zich er mede akkoord, dat Minister Luns 's middags op de besproken wijze met de Indonesische vertegenwoordigers zal spreken.
(Zie vervolg in de middagvergadering)

Middagvergadering

3. *Buitenlands beleid*
a. *De verhouding tot Indonesië* (Vervolg.)
Minister *Luns* deelt mede omtrent de bespreking, die hij zojuist gehad heeft, dat de Indonesische delegatie instructie had gekregen, indien voor woensdag geen overeenstemming over de ministeriële besprekingen en over plaats en agenda was verkregen, dat zij terug moest keren. Spreker heeft medegedeeld, dat de vrijlating van Van Krieken grote bevrediging had gegeven en dat Indonesië met de wijziging van het beleid inzake de politieke processen verder zal moeten gaan, waarbij de nieuwe getuigen naar Nederland zullen moeten kunnen terugkeren zonder overlast. Ten aanzien van de plaats van de besprekingen heeft spreker gezegd, dat deze alleen in Nederland kunnen plaatsvinden, met dien verstande, dat de resultaten eventueel over de grens (bv. in België) zouden kunnen worden geformaliseerd. Over de Finec heeft de Minister gezegd, dat het zowel voor de Indonesiërs als voor ons praktisch onmogelijk is in enkele dagen een concreet resultaat te bereiken, maar misschien zou hierover een algemene formulering kunnen worden bereikt. Spreker heeft tenslotte de formulering van het agendapunt medegedeeld met betrekking tot de zakelijke vraagstukken betreffende Nieuw-Guinea, waarover de Raad in de morgenvergadering heeft gesproken. De Indonesische delegatie achtte dit een constructieve bijdrage. Een speciaal punt zal nog zijn, dat de Indonesiërs in een afzonderlijk protocol willen overnemen, wat over de beëindiging van de Unie in het vorige protocol stond. Spreker merkt hieromtrent op, dat het Eerste-Kamerlid Molenaar het niet juist achtte om in een nader protocol een arbitrageregeling op te nemen, want dan zou Indonesië de Nieuw-Guineakwestie ook voor het Internationale Gerechtshof kunnen brengen.

De *Minister-President* merkt op, dat ingevolge het Uniestatuut Indonesië de Nieuw-Guinea-kwestie voor het Uniehof zou kunnen brengen; als in dit Hof de stemming dan drie tegen drie uitvalt, kunnen de partijen aan de Voorzitter van het Internationale Gerechtshof vragen een

zevende man aan te wijzen, van wie dan de gehele beslissing zou afhangen. Spreker acht het dan beter de kans de lopen, dat Indonesië direct een uitspraak van het Internationaal Gerechtshof zou vragen, wat het overigens niet wil, omdat het twijfelt aan succes.

Minister *Luns* antwoordt op een vraag van Minister Zijlstra, dat vorig jaar onzerzijds gesteld is, dat de Finec een onderdeel van de Unie was. Minister *Beyen* acht het wenselijk af te spreken, dat de Finec blijft bestaan zolang geen overeenstemming over wijziging van deze overstemming is bereikt. De *Minister-President* vraagt zich af of niet te bereiken is, dat geschillen over de Finec kunnen worden voorgelegd aan arbitrage of het Internationaal Gerechtshof, terwijl dan gezwegen wordt over andere geschillen.

Minister *Luns* deelt mede, dat dinsdagmorgen verder gesproken wordt over de vaststelling van de agenda.

Minister *Van de Kieft* stelt de vraag wie van Nederlandse zijde aan de ministeriële besprekingen zullen deelnemen. De vorige maal hebben de Ministers Luns, Donker, Zijlstra en spreker de Nederlandse delegatie gevormd. Minister *Luns* deelt mede, dat de Indonesiërs dachten, dat hun Ministers van Buitenlandse Zaken, Economische Zaken en Financiën de delegatie zouden vormen. Spreker zou dezelfde Nederlandse Ministers willen voorstellen, alsmede de Ministers Kernkamp en Van Thiel voor wat betreft de Nieuw-Guinea-kwestie en het vraagstuk van de Indische Nederlanders. Minister *Van Thiel* had gaarne, dat als band van hem met de besprekingen werd genoemd de persoonlijke belangen van de Nederlanders in Indonesië. De *Minister-President* stelt de vraag of het niet voor ons van belang is dit laatste als agendapunt toe te voegen, hoewel dit desnoods ter sprake kan worden gebracht bij besprekingen over de Unie of de Finec. Minister *Luns* is het met dit laatste eens; hij meent, dat men dit beter niet aan de agenda kan toevoegen.

De *Raad* besluit, dat de delegatie zal bestaan uit de Minister Luns, Donker, Van de Kieft en Zijlstra, terwijl als Nieuw-Guinea ter sprake komt Minister Kernkamp aan de besprekingen zal deelnemen en Minister Van Thiel als de besprekingen betrekking hebben op de Nederlanders in Indonesië of op de Ambonnezen in Nederland.

- - -